

Mimarlık Politikaları Neden Gereklidir?

Katarina Nilsson*

Özellikle Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE) Başkanlığı'nı yürüttüğü dönemlerde mimarlık politikalarını geliştirmek konusunda aktif çalışmalar yürüten Nilsson, "Türkiye Mimarlık Politikası'na Doğru" metni üzerinden, mimarlık politikalarının gerekliliğine ilişkin görüşlerini paylaşıyor.

Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE), siyasi kurumların ekonomi üzerine yoğunlaşan ilgilerini sosyal ve kültürel alanlara da kaydırmaya çabalamakta ve mimarlığın kamu yararına olduğu düşüncesinden hareketle, nitelikli mimarlık ürünlerine ve yapıları çevreye ulaşmak için siyasi irade oluşturmaya çalışmaktadır. İlk olarak 1995 yılında yayımlanan Avrupa, Mimarlık ve Yarın başlıklı Beyaz Kitap'ın ardından ACE, 2004 yılında Avrupa Mimarlar Konseyi Politika Kitabı 2004: Mimarlık ve Yaşam Kalitesi başlıklı ikinci bir politika kitabı yayımladı. AB'de gündemde olan mesleki hizmetlere ilişkin düzenlemelere de gönderme yaparak, iç pazar, ekonomik kalkınma, rekabet ve sürdürülebilirlik gibi güncel konularla mimarlık mesleğinin ilişkisini kuran bu kitabın hazırlanmasına ve yaygınlaştırılmasına ACE'nin eski başkanı Nilsson etkin bir rol oynadı.

Bu yazıyı hazırlarken, "mimarlığın önemini vurgulayacak bir yazı yazmayı neden kabul ettim" diye kendi kendime düşündüm. Bu konuda pek çok makale yazdım, pek çok konuşma yaptım ve birçok insanı etkilemeye çalıştım; peki değişen bir şey var mı? Öncelikle ben bu konuda çalışan ilk ve tek insan değilim, son 10 yıl içerisinde diğer pek çok mimar, Avrupa'da pek çok yönetim ve parlamento, mimarlığı kapsayan farklı politikaları gündeme taşıyıp yürürlüğe geçirdiler. Hollanda, Norveç ve Finlandiya, bu alanda önde gelen ülkeler olurken, diğer ülkeler de, mesela İsveç gibi, zamanla katılım gösteren ülkeler oldular. Bu politikalar genelde benzer içerikte olup, mimarlığın toplum refahı ve huzuru için, mimarlık bilgisi ve eğitiminin ise kültürler için önemi vurgulanırken, kurumsal otoritelere bu konuda önemli roller düştüğünün ve kendilerinden örnek oluşturmalarının beklendiğinin altı çizilir.

Yalnız bu makale mimarlığın önemi konusuna değinmeyecektir; çünkü mimarlar olarak bunun farkında olan bir kesimiz. Çünkü biz, belki de eğitimimiz sayesinde ışığın pencereden nasıl süzüldüğünün, gölge ve ışığın oluşturduğu ince ayrıntıların, mükemmel orantılandırılmış bina cephelerinin ve kütle ilişkilerinin farkındayız. Bu makale, bu tip yaklaşımlardan ve önermelerden daha yere basar nitelikte. **Çünkü biliyorum ki mimarlık politikası tartışılırken genelde iki türde karşı görüş ortaya çıkar. Birincisi "Peki, bundan zarar gelmez, hadi bir tane bizim de olsun" görüşüdür ki hemen sonrasında bu güzel sözler unutulur. İkincisi ise "Bizim uğraşmamız gereken çok daha önemli konular var: Küresel ısınma, işsizlik, evsizlik, demokrasi, vs"dir. Bu ikinci söyleme karşı savaşılması aslında daha zordur. Bu tutumlarla savaşabilmek için fark yaratılması gereklidir. Biz de bu rekabete, mimarlığı ancak ışık ve küresel ısınma, orantılar ve demokrasi, barınak ve lüks evlerin hepsini içeren bir olgu olarak gösterebilir ve tanımlayabilirsek katılabiliriz.**

Eğer bize inanılmasını ve sözümüzün dinlenmesini istiyorsak bu bağlantıları kurmamız gereklidir. Mimarlık küresel ısınmayı içerir mi? Buna evet demek zor değil, binalarımızı nasıl tasarladığımız, aslında, binanın güneş

ile kendini nasıl konumlandığına, kullanılan malzemelerin çevreyi nasıl etkilediğine, ne kadar süre ayakta kalabileceğine ve binayı ısıtmak ve soğutmak için ne kadar enerji harcayacağımıza verdiğimiz önem ile ilgili. Evsizler konusunda ise, çok açıkça ortadadır ki mimarlık bu konuda yardımcı olabilir; mimarlar o evleri daha fonksiyonel biçimde ve ucuza planlayabilirler ama bu onlara bu problem üzerine düşünme fırsatı verilmesini gerektirir. Demokrasi olgusunun mimarlık üzerinden tartışılması biraz daha karışık gibi görünse de, burada da erişilebilirlik kavramı öne çıkmaktadır. Eğer insanlar özürsüz oldukları için okullara gitmekte zorlanıyorlarsa ve bu nedenle kendilerini eğitemiyorlarsa, aslında onları ilerde yer alacakları demokratik bir ortamdan ya da diyalogdan ve bu haklarından mahrum bırakıyoruz demektir. Bu konuda sadece birkaç örnek var ama ben de bağlantıların kurulması ve bunların bilincinde olmak önemli. Bu konuda başarılı olabilmış ulusal bir politika biliyor muyuz? Benim en aşına olduğum örnek olan İsveç örneği üzerinden konuşacağım. Mimarlık politikası İsveç Parlamentosu'nda ilk kez 1998 sensinde gündeme geldi. Bu politika metninin ana teması, mimari kararların anlık ekonomik kararlar olarak değerlendirilmesi yerine, uzun vadeli bir perspektiften düşünülmesinin gerekliliğiydi. Çünkü bugün hayata geçirdiğimiz her proje, aslında geleceğin bir mirası olup bizden çok gelecek bütün nesillerin beraber yaşayacağı onlara ait bir ortamdır. Bunların yanısıra hükümet her yerel otoritenin kendi için bir politikası olmasına ve bu politikaların günlük hayata uygulamalarının görülmesi gerektiğine karar verdi.

Kendilerine destek olan bir mimarlık politikası sayesinde mimarların mimari görüşlerine ve konuşmalarına daha çok saygı duyulmaya başlandı, mimari tartışmalar çoğalırken beraberinde bazı değişimler de yaşandı. Projelerin mimari kalitesi arttı, müşteri mimari projedeki değer farkına varmaya başladı ve böylece mimardan ve yapı sektöründen beklentileri arttı.

Kentler bu konumdan ilham aldı ve kendi politikalarını üretirken hükümetin politikalarından da güç alarak kentlilerinin içinde yaşadıkları çevreler için daha çok çalışmaya başladılar. Mimarlık, gazetelerde daha bilinçli bir şekilde tartışılmaya ve yer almaya başladı. Daha çok mimari yarışma, daha çok ödül ve yazılı basın da mimarlık üzerine yazıların daha da arttığını gördük. Yani birçok değişim beraberinde geldi. 10 senelik bir politika üzerinden bütün değişimi okuyabilmek belki de imkânsız ama denebilir ki politikanın gündeme gelmesi hem mimarlığın konuşulabilmesi için gereken ortamı hazırlamış, hem de bu konularda değişim ve fark yaratılmak için de bir adım olmuştur. ❖

Türkçe'ye çeviren: Derin İnan

Katarina Nilsson
Mimar, SAR/MSA;
İsveç Mimarlar Birliği
Mimarlık ve Meslek
Bölümü Yöneticisi

Yapı Kültürü ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişim: Avrupa Mimarlık Politikası Forumu Hamburg Toplantısından Notlar

Tuğçe Selin Tağmat*

Almanya Dönem Başkanlığı'nın evsahipliği yaptığı Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu (EFAP) konferansı ve çalışma toplantıları 26-27 Nisan 2007 tarihlerinde Hamburg'da Bucerius Hukuk Okulu'nun toplantı salonunda gerçekleştirildi. "Sürdürülebilir Kentsel Gelişim için Yapı Kültürü" temasıyla düzenlenen konferansın amacı, yaşam kalitesinin artırılması ve kentlerdeki koşulların iyileştirilmesinde mimarlığın ve yapı kültürünün rolünü vurgulamaktı.

Konferansın büyük bir bölümünün Alman konuşmacılardan ve özellikle kamu görevlilerinden oluşması nedeniyle, Helsinki'de yapılan bir önceki toplantıdaki konuşmacı ve konu çeşitliliği bu toplantıda gözlemlenemedi. Bununla birlikte, toplantının Almanya'da yapılmasının en önemli yanı Almanlara özgü "*baukultur*" kavramının mimarlık politikalarına ilişkin yapılan tartışmalara getirdiği farklı bakış açıları oldu.

Baukultur kavramının nasıl algılandığına kısaca değinmek gerekirse, yapı çevre bütünü'nü ifade eden ve bu çevrenin yapımı ve sürdürülmesiyle ilgili tüm eylemlere gönderme yapan *Bau* (bina, yapı) ve ulaşılması ve desteklenmesi gereken yapı ve yaşama ilişkin kalite standartları üzerine geniş bir mutabakat alanını tanımlayan *Kultur* (kültür) kelimelerinden oluşan *baukultur*

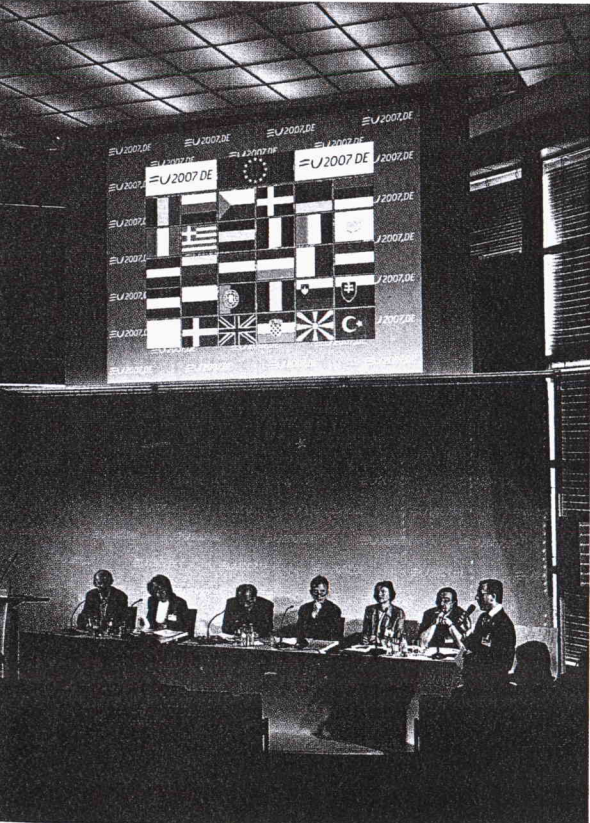
Paris'te, Temmuz 2000'de kurulan Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu (EFAP), Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arasında mimarlıkla ilgili konularda işbirliği kurmayı amaçlayan hükümetlerarası bir örgüt. Kurulduğundan beri, iletişim ve paylaşım sağlamak üzere, farklı AB dönem başkanlıklarında bir dizi etkinlik ve toplantı gerçekleştiriyor. 26-27 Nisan 2007 tarihlerinde Hamburg'da gerçekleştirilen Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu, "Sürdürülebilir Kentsel Gelişim için Yapı Kültürü" temalı bir konferans ve Forum'un çalışma toplantılarından oluşuyordu. Avrupa ülkelerinde mimarlık ortamını temsil eden kamu kuruluşları, meslek örgütleri ve çeşitli alanlarda çalışan mimarlık kuruluşlarının katıldığı toplantıya Mimarlar Odası, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın da müsteşar düzeyinde yer aldığı bir delegasyonla katıldı. Toplantının ilgi çekici bölümlerinden biri de, Avrupa'da kentlerin büyümesinde yapı kültürünün itici bir güç olarak kullanılışını gösteren örnek projelerin sunumuydu.

İfadesi, bu içeriğiyle mimarlık, mühendislik, kentsel ve mekânsal planlama, trafik yönetimi, yapı sektörü, kamusal ve özel işverenler gibi yapı çevrenin oluşumuna katkıda bulunan tüm eylem alanlarını içine alıyor. Bu anlamda *baukultur* kavramı tam da Forum'un amaçladığı, yapı çevreyi oluşturan ve kullanan tüm taraflara nitelikli mimarlığın yapı ve yaşam kalitesine etkisinin anlatılması hedefiyle paralellik taşıyor.

Konferans genelinde yapılan sunuş ve değerlendirmelerde de *baukultur* kavramı sıkça vurgulandı; hatta yapılan çevirilerde *baukultur* kelimesinin orijinalinin korunması konusunda da bir hassasiyet vardı. Bununla birlikte aslında zaten bugüne kadar Forum kapsamında yapılan tartışmalarda kullanılan "yapı kültürü" ifadesinin *baukultur* kavramının içeriğiyle paralellik taşıdığını ve bu konuda gerekli bilincin sağlandığını söyleyebiliriz.

Konferansın açılış konuşmacılarından **Hamburg'un Kentsel Gelişim ve Çevreden Sorumlu Senatörü Axel Gedaschko**, Hamburg'un hem bir yenilenme ve

Fotoğraflar: Aksi belirtilmedikçe yazara aittir.

Tuğçe Selin Tağmat
Y. Mimar, Mimarlar
Odası Uluslararası
İlişkiler Koordinatörü